
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 336.77.067.22

М. Ю. Демченко, к. е. н., доцент,
К. М. Горбенко, студент**ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ КРЕДИТУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Анотація. Стаття присвячена висвітленню деяких аспектів проблематики фінансово-кредитного механізму сприяння підприємництву в Україні. Виявлено вплив вартості кредитів на економічну діяльність. Розглянуто науково-методичні підходи до пошуку шляхів удосконалення кредитних взаємовідносин між банками та підприємствами.

Ключові слова: господарські товариства; комерційні банки; фінансово-кредитна підтримка.

М. Ю. Демченко, к. э. н., доцент,
К. М. Горбенко, студентка**ПРЕПЯТСТВИЯ НА ПУТИ КРЕДИТОВАНИЯ УКРАИНСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ**

Аннотация. Статья посвящена освещению некоторых аспектов проблематики финансово-кредитного механизма содействия предпринимательству в Украине. Выявлено влияние стоимости кредитов на экономическую деятельность. Рассмотрены научно-методические подходы к поиску путей совершенствования кредитных взаимоотношений между банками и предприятиями.

Ключевые слова: хозяйственные общества; коммерческие банки; финансово-кредитная поддержка.

М. Yu. Demchenko, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor,
К. M. Horbenko, Student**OBSTACLES IN THE WAY TO CREDITING OF THE ENTERPRISES OF UKRAINE**

Abstract. The article is devoted to highlighting certain aspects of the problem of financial and credit mechanism promoting entrepreneurship in Ukraine. The influence credit costs on economic activity are revealed. The scientific and methodological approaches to finding ways to improve the credit relationship between banks and enterprises are considered.

Keywords: business partnerships; commercial banks; financial and credit support.

Актуальність теми дослідження. У сучасних економічних умовах для України одними із основних завдань є створення сприятливих передумов для неперервності відтворювального процесу та розвиток підприємницької діяльності у реальному секторі економіки. А забезпечення суб'єктів господарювання необхідними грошовими ресурсами є основним завданням банківського сектору. Таким чином, умови що склались у системі взаємодії банківських установ та підприємств реального сектору, набувають особливого значення, а саме виникає необхідність прийняття комплексу заходів щодо активізації банків у формуванні фінансових ресурсів суб'єктів підприємницької діяльності.

Постановка проблеми. Високі процентні ставки грошового ринку є головним бар'єром нарощування обсягів кредитування реальної економіки та забезпечення достатньої мотивації інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика ролі банківського кредитування в національну економіку є достатньо висвітленою у працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених: Алексеєнко Л., Васильєва Т., Васильченко З., Єпіфанова О. А., Коупленда Т.,

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Леонова С., Лютого І., Мишкіна Ф., Роуза П., Савлука М., Сало І., Стигліца Дж., Тобіна Дж., Фішера І. та ін.

Постановка завдання. Метою цієї статті є дослідження основних негативних чинників, що стримують відновлення кредитування реального сектору економіки України та визначення найбільш доцільних напрямів вирішення такого завдання у майбутньому.

Виклад основного матеріалу. Протягом 2014–2016 рр. грошово-кредитна політика в Україні формувалася під негативним впливом політичної нестабільності та продовження військових дій на сході країни, що провокували зниження ділової активності суб'єктів господарювання та падіння обсягів виробництва. В цих умовах загострилася також проблема дефіциту кредитних ресурсів для підтримки та розвитку реального сектору економіки.

Відповідно, за даними Табл. 1, протягом 2014-2015 рр. було ліквідовано 40493 господарських товариств (акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, товариств з додатковою відповідальністю, повних товариств, командитних товариств), 1 557 державних, 58 076 приватних підприємств та 3 684 фермерських господарств.

Таблиця 1

Кількість підприємств в Україні у 2013-2016 рр.

Роки	2013	2014	2015	2016
Форми господарювання				
Господарські товариства	542 415	544 248	503 755	546 343
Державні підприємства	5 951	5 579	4 022	3 987
Приватні підприємства	278 395	259 997	201 921	202 397
Фермерське господарство	49 132	47 349	43 665	44 348

Джерело: [1]

Особливу роль у активізації економічної діяльності бізнесу за нинішніх економічних умов, що склалися в Україні, мають зіграти комерційні банки, які виступають посередниками у перерозподілі тимчасово вільних коштів. Однак, вітчизняні комерційні банки в силу різних причин не забезпечують достатньою мірою фінансування виробничих потреб українських підприємств через механізм банківського кредитування, що дає підстави вважати це проблемою, що потребує подальшого вирішення.

Головними перешкодами у кредитуванні підприємств залишаються висока вартість кредиту, його недостатнє заставне забезпечення, труднощі з одержанням довгострокових кредитів. Це пояснюється тим, що довгострокові кредити є ризиковими для банку у зв'язку з нестабільним економічним становищем в Україні, невідомими перспективами валютного курсу гривні, порівняно високим рівнем інфляції та іншими чинниками (поведінка інвесторів, відносини з МВФ тощо).

Отже, за офіційними даними Національного банку України серед усіх форм господарювання господарські товариства займають 90 % від загальних обсягів кредитування всіх підприємств (793 045 млн грн), а, наприклад, приватні підприємства лише – 2,7 % (Табл. 2). Це говорить про те, що малий та середній бізнес при існуючих умовах не мають змоги користуватися кредитними ресурсами на відміну від великих підприємств.

Таблиця 2

Кредити надані корпораціям за організаційно-правовими формами господарювання станом на березень 2017 р, млн грн

Показники	Кредити в національній валюті	Заборгованість в іноземній валюті	Усього
Форми господарювання			
Господарські товариства	377 752	331 528	709 281
Державні підприємства	11 889	31 631	43 520
Приватні підприємства	15 563	5 855	21 418
Фермерське господарство	3 287	430	3 718

Джерело: [2]

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

На даний час особливо актуальним є питання кредитування малих підприємств, переважна більшість яких обмежена в можливостях кредитування, характеризується низькою конкурентоздатністю та недостатнім рівнем кваліфікації для отримання кредиту. Не кожне мале чи середнє підприємство спроможне оплачувати досить високі процентні ставки. Комерційні банки, у свою чергу, не поспішають розвивати відносини з малими підприємствами через підвищений ризик неповернення кредитів [3, с. 27].

Серйозний конфлікт інтересів комерційних банків, як постачальників кредитних ресурсів, і малого бізнесу, як потенційного їх споживача, виникає на ґрунті високих процентних ставок. Станом на 2017 р. комерційні банки надають кредити суб'єктам господарювання під 20-22 % у гривні. Для порівняння: у період економічної кризи розвинуті країни йдуть шляхом скорочення ставок рефінансування майже до нуля з метою збереження ринку кредитування. Навіть в умовах кризи процентні ставки за кредитами у країнах Європи не перевищують 6-9 % річних. Такий підхід сприяє розширенню виробництва, росту конкуренції і зниженню рівня інфляції.

На жаль, такий механізм регулювання облікової ставки не застосовується в банківській системі України, адже у 2014 році за даними звітності банків України відсоткова ставка за кредитом для суб'єктів господарювання була на рівні 20,5 %, при тому, що в тому ж році відбувалася значна ліквідація великих підприємств. Наслідок – скорочення обсягів вітчизняного виробництва, погіршення економічних показників, спад ВВП на 28,1 % порівняно з 2013 роком.

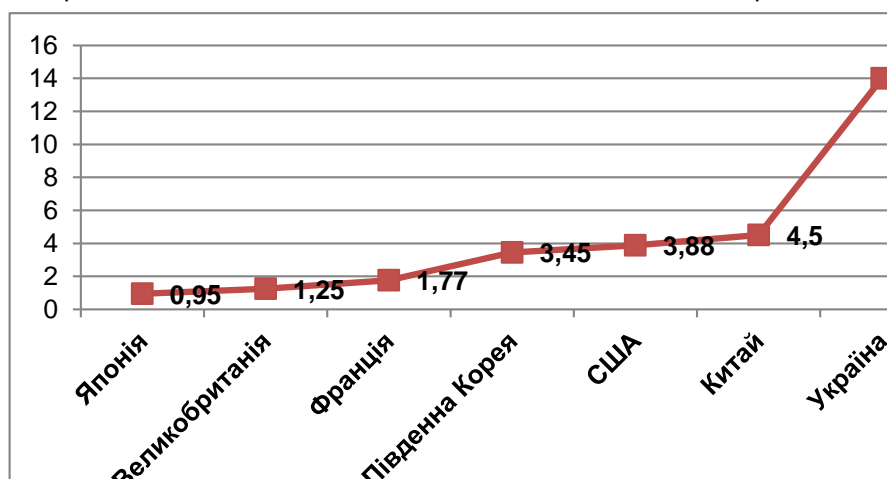

Рис. 1. Порівняльний аналіз відсоткової ставки в країнах світу на кінець 2016 року, %
Джерело: [4; 5]

На початок 2017 року ситуація майже не змінилася. Безперечно відсоткова ставка для суб'єктів господарювання у 2016 р. знизилася до 14 % (рис.1), але цього замало для того, щоб підприємства України почали в більших обсягах користуватися кредитними ресурсами. Тому високі процентні ставки продовжують гальмувати розвиток малого та середнього бізнесу. Якщо політика НБУ буде й надалі спрямована на зниження вартості кредитів для суб'єктів господарювання, то збільшиться попит на кредитні ресурси, а, отже, підприємства матимуть більші перспективи для економічного розвитку та збільшення обсягів виробництва.

Висновки. На даний час є нагальною проблема розвитку всіх секторів економіки України, оскільки не створено умов для функціонування бізнесу. Кожного року велика кількість підприємств банкрутує через недостатність фінансових ресурсів, які б могли бути запозичені з українських банків, але висока вартість кредитів створює труднощі в кредитуванні.

Грошово-кредитна політика НБУ в меншій мірі спрямована на підтримку бізнесу, адже має інтереси в отриманні більших доходів за рахунок високих відсоткових ставок за кредитами. В свою чергу комерційні банки також мають на меті отримати додаткові прибутки від своєї діяльності, тому пропонують кредити суб'єктам господарювання за ще вищими відсотками.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Для розвитку банківського кредитування підприємств в Україні потрібно створити ряд передумов, таких як: пряме регулювання та лімітування окремих кредитних операцій банків; встановлення обмежень маржі та граничної межі вартості кредитних ресурсів для надважливих з боку держави категорій позичальників та ін. Такі заходи будуть сприяти зниженню відсоткової ставки за кредитами для підприємств, розширенню спектру банківських послуг для цього сегменту ринку, розробці нових гарантійних схем фінансово-кредитної підтримки підприємств, удосконаленню технологій кредитування для суб'єктів підприємницької діяльності.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Грошово-кредитна статистика [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Національного банку України – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=71195.
3. Батковський, В. А. Проблеми кредитування малого підприємництва / В. А. Батковський // Вісник Національного банку України. – 2005. – № 4. – С. 28–32.
4. Процентная ставка по кредиту - список стран [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.tradingeconomics.com>.
5. Список країн за ВВП (номінал) [Електронний ресурс] // Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_країн_за_ВВП_\(номінал\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_країн_за_ВВП_(номінал)).

References

1. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistical Service of Ukraine]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
2. Hroshovo-kredytna statystyka [Monetary statistics]. (n.d.). *bank.gov.ua*. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?Cat_id=71195 [in Ukrainian].
3. Batkovsky, V. A. (2015). Problemy kredyтування maloho pidpriemnytstva [Problems of small business lending crediting]. *Visnyk NBU – News of the NBU, April*, 28-33 [in Ukrainian].
4. Protsentnaia stavka po kreditu - spisok stran [Credit interest rate - a list of countries]. (n.d.). *tradingeconomics.com*. Retrieved from <http://en.tradingeconomics.com> [in Russian].
5. Spysok krain za VVP (nominal) [List of countries by GDP (face value)]. (n.d.). In *Wikipedia*. Retrieved from [https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_країн_за_ВВП_\(номінал\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_країн_за_ВВП_(номінал)) [in Ukrainian].

Надішла 12.09.2017